

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Statystyczny obraz przestępczości na szkodę małoletnich w latach 2013–2024

dr hab. Paweł Ostaszewski
Karolina Bloch

Analizy wymiaru sprawiedliwości
Warszawa 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Źródła danych	7
3. Dane – w ujęciu ogólnym	9
4. Dane policyjne – trendy	10
5. Dane policyjne – struktura	12
6. Dane sądowe – trendy	14
7. Płeć pokrzywdzonych, przemoc domowa, skutek śmiertelny	16
8. Zakończenie	20

1. Wprowadzenie

Przestępczość jest poważnym naruszeniem porządku publicznego i dóbr poszczególnych pokrzywdzonych nią osób. Szczególny ciężar ma przestępczość skierowana przeciwko osobom najsłabszym i najbardziej bezbronny, a za takich można uznać między innymi osoby małoletnie¹. O ile jednak przestępczość ogółem jest przedmiotem wielu dogłębnych i cyklicznych analiz², to przestępczość *stricte* na szkodę małoletnich nie stanowi materii podejmowanej przez badaczy ze znaczną częstotliwością. Z powyższych powodów w niniejszym opracowaniu chcemy przybliżyć istniejące, zarejestrowane dane o małoletnich pokrzywdzonych przestępstwami. W przypadku tym należy mieć więc na uwadze, że przedmiotem analizy będą, po pierwsze, najpoważniejsze naruszenia praw i wolności dzieci, czyli takie, które wypełniały ustawowe znamiona przestępstw oraz, po drugie, doszły one do wiadomości organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości karnej i zostały przez nie zarejestrowane.

Przed prezentacją danych warto jednak wprowadzić pewne ramy teoretyczne. Kwestia wieku jest analizowana w kryminologii, którą reprezentujemy w trzech generalnych wymiarach. Po pierwsze, jest to spojrzenie na wiek sprawcy, jako jeden z czynników warunkujących wystąpienie przestępstwa – czy np. młodszy popełnia specyficzne przestępstwa, w specyficzny sposób itd. Po drugie, jest to spojrzenie na wiek ofiar przestępstw, jako możliwy czynnik warunkujący określoną – mniejszą lub większą podatność na stanie się ofiarą. I po trzecie, istotne jest również spojrzenie jak wiek ofiar i sprawców wpływa na reakcję organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości – od najprostszych wskaźników (np. procedura wobec nieletnich sprawców jest inna niż wobec dorosłych) przez inne procedury przesłuchiwanie małoletnich i dorosłych świadków do bardziej ogólnych pytań (np. czy krzywdzenie dzieci jest traktowane z większą czy mniejszą atencją).

¹ Małoletni to osoba, która nie ukończyła 18 roku życia lub uzyskała pełnoletność (wyjątek stanowi kobieta, która za zezwoleniem sądu wstąpi w związek małżeński po ukończeniu 16 lat) – art. 10 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego, za: <https://lodz.policja.gov.pl/elp/nieletni/definicje/3067,definicje.html>.

² Por. P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, J. Klimczak, B. Gruszczyńska, P. Waszkiewicz, *Atlas Przestępczości w Polsce 7*, Warszawa 2025.

Z tym zaś wiąże się kilka podstawowych i dosyć oczywistych obserwacji – o ile np. badań i danych dotyczących młodych sprawców przestępstw jest stosunkowo dużo, to już małoletnie ofiary przestępstw są badane rzadko, są to bowiem badania trudne i obarczone większą liczbą wyzwań etycznych i metodologicznych (np. czy takie badania nie retraumatyzują pokrzywdzonych itd.). Kolejny problem to generalne zaufanie do pokrzywdzonych, w tym tych małoletnich. Można pewnie postawić tezę, że wymiar sprawiedliwości karnej generalnie ufa ofiarom, choć oczywiście jest nastawiony na weryfikację dowodów i udowodnienie winy, więc też na weryfikację zeznań pokrzywdzonych. Należy zwrócić uwagę, że wiarygodność zeznań małoletnich jest weryfikowana dużo silniej – mamy w tym przypadku do czynienia z przesłuchaniem przy psychologu, opiniami o wiarygodności itd. Generalnie bowiem dzieci nie mają jeszcze w pełni wykształconego mechanizmu przetwarzania doświadczeń i komunikowania się, dlatego też nie pozwalamy im głosować, czy zaciągać zobowiązań itd. W końcu zaś trzeba też spojrzeć na wiek w kontekście ogólnych trendów makrospołecznych – społeczeństwo wyraźnie się starzeje, rodzi się o wiele mniej dzieci, w konsekwencji zmniejsza się ich ogólna liczba. Trzeba mieć to na uwadze patrząc na dane o małoletnich pokrzywdzonych.

2. Źródła danych

W pełni porównywalne i szczegółowe dane objęte niniejszą analizą dotyczą ostatnich 12 lat. Są to dane statystyczne obejmujące przestępstwa popełnione na szkodę małoletnich w Polsce w latach 2013–2024 i pochodzące z dwóch źródeł: statystyki policyjnej (dotyczącej osób pokrzywdzonych przestępstwami stwierdzonymi przez tę formację) oraz statystyki sądowej (dotyczącej osób pokrzywdzonych, ustalonych w wyrokach pierwszej instancji sądów karnych). Pierwsze z wymienionych danych obejmują szerszy zakres osób – także tych pokrzywdzonych przestępstwami, których sprawy z różnych powodów nie znalazły swojego finału w sądzie (np. niewykrycie sprawcy, znikoma społeczna szkodliwość czynu, niepoczytalność sprawcy). Z kolei drugi rodzaj danych zawiera interesujące rozróżnienie płci małoletnich (a także dorosłych) pokrzywdzonych.

Trzeba także podkreślić, że oba te źródła danych przedstawiają jedynie bardzo generalny obraz przestępczości przeciwko małoletnim, ponieważ nie zawierają wielu ważnych informacji, dotyczących np. wieku pokrzywdzonego dziecka, relacji łączącej dziecko ze sprawcą, tła rodzinnego i środowiskowego popełnionego czynu, sytuacji prawnej dziecka, w tym ewentualnych ingerencji we władzę rodzicielską, czy też motywacji i szczegółowych cech sprawcy. Takich danych mogą dostarczyć np. badania aktowe, badania ankietowe lub wywiady pogłębione.

Poszczególne służby, poza przestępstwami, rejestrują również inne naruszenia, które mogą być skierowane przeciwko małoletnim. Mamy do czynienia z wykroczeniami, w przypadku których jednak dostępne dane nie umożliwiają wyróżnienia kategorii małoletniego pokrzywdzonego. Należy w tym przypadku wymienić również np. statystyki z procedury Niebieskiej Karty, a więc dotyczące zgłoszonych przypadków przemocy domowej, z których można wyciągnąć dane o małoletnich doznających takiej przemocy i będących jej świadkami. Mamy też statystyki zarejestrowanych przez NASK zdarzeń identyfikowanych jako cyberzagrożenia. Podobnie szkoły mogą rejestrować np. przypadki naruszeń praw ucznia, jakies postępowania dyscyplinarne wobec nauczycieli i inne sytuacje nadzwyczajne. Dane

w tym ostatnim zakresie gromadzi Ministerstwo Edukacji. Mamy w końcu różnego typu dane o rodzinnych sprawach sądowych, np. liczba spraw o ingerencję we władzę rodzicielską może być jakimś wskaźnikiem w ilu rodzinach dochodzi do zagrożenia dobra dziecka. Dostępne są także, zróżnicowane jednak jakościowo, badania sondażowe dotyczące wiktyimizacji dzieci.

3. Dane – w ujęciu ogólnym

Ogólnie rzecz biorąc liczba pokrzywdzonych odnotowanych przez Policję jest ponad dwukrotnie wyższa od tej pochodzącej z sądowych wyroków skazujących (por. tabela 1). Statystyki te podlegały nieznacznie odmiennym zmianom, widoczne są jednak także pewne podobieństwa, jak spadek liczby pokrzywdzonych w latach 2013–2017, ogromny wzrost w 2018 r. będący wynikiem nowelizacji treści przepisu art. 209 Kodeksu karnego³ skutkującej znacznym rozszerzeniem kryminalizacji przestępstwa niealimentacji⁴ oraz następujący po tym roku dalszy systematyczny spadek.

Tabela 1. Liczba pokrzywdzonych ogółem i pokrzywdzonych małoletnich w latach 2013–2024 (dane policyjne i sądowe)

	Dane policyjne		Dane sądowe	
	Ogółem pokrzywdzeni	Pokrzywdzeni małoletni	Ogółem pokrzywdzeni	Pokrzywdzeni małoletni
2013	572 617	52 366	173 483	20 653
2014	512 065	39 269	220 895	22 087
2015	461 311	29 050	228 935	20 583
2016	457 538	27 978	224 751	16 534
2017	437 539	32 738	214 244	17 176
2018	486 235	74 804	253 348	54 992
2019	492 817	67 299	246 009	57 028
2020	445 938	55 121	202 393	42 624
2021	495 463	55 464	240 156	43 160
2022	514 964	50 331	238 777	38 778
2023	457 356	49 129	232 404	34 413
2024	447 431	47 094	204 746	34 723

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji i Sprawozdań Statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o

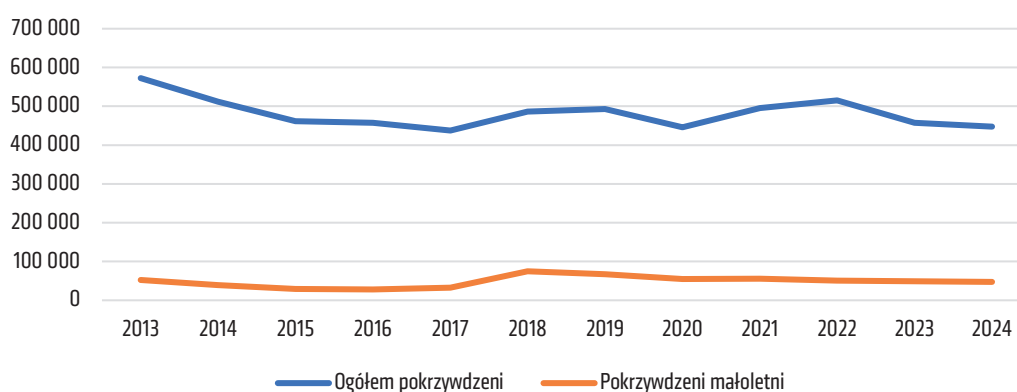
³ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. z 2025 r. poz. 383); dalej: k.k.

⁴ Por. P. Ostaszewski, *Między przemocą ekonomiczną a karaniem za długi. Kryminologiczne studium przestępstwa niealimentacji*, Warszawa 2022.

4. Dane policyjne – trendy

Ogólny trend liczby małoletnich pokrzywdzonych wszystkimi przestępstwami zarejestrowany przez Policję (por. wykres 1) obejmuje sygnalizowany już na wstępie powolny, ale systematyczny spadek od roku 2013 do roku 2017, po którym wystąpił ponad dwukrotny wzrost w roku 2018 i następnie dalszy systematyczny spadek. Pokrzywdzeni małoletni stanowią jedynie około 10% wszystkich pokrzywdzonych przestępstwami w Polsce. To ogólne spojrzenie pozwala postawić wstępną tezę, że przestępczość przeciwko małoletnim w Polsce generalnie spada i nie jest szczególnie poważnym problemem, a przynajmniej w wymiarze ilościowym i na tle innych problemów społecznych.

Wykres 1. Liczba pokrzywdzonych ogółem i pokrzywdzonych małoletnich w latach 2013–2024 (dane policyjne)

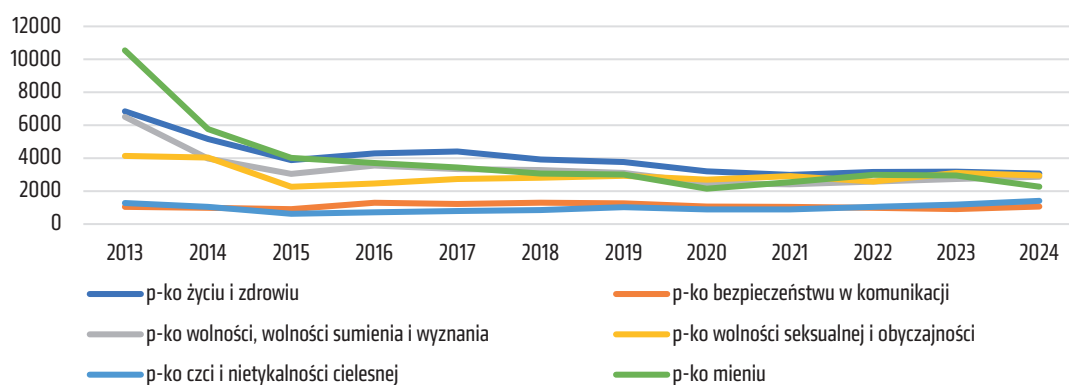

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Oczywiście jednak kategoria „przestępczość ogółem” obejmuje tak różne gatunkowo i nieporównywalne czyny, jak np. przywoływane już przestępstwo uchylenia się od płacenia alimentów, czy też zabójstwa i zgwałcenia. Dlatego też warto rozbić analizowaną kategorię na mniejsze – np. na rodzaje przestępstw wyodrębnione w ramach poszczególnych rozdziałów części szczególnej Kodeksu karnego. Dane w takim rozbiciu ukazano na dwóch zamieszczonych poniżej wykresach (por. wykres 2 i 3) i wskazują one, że liczby mało-

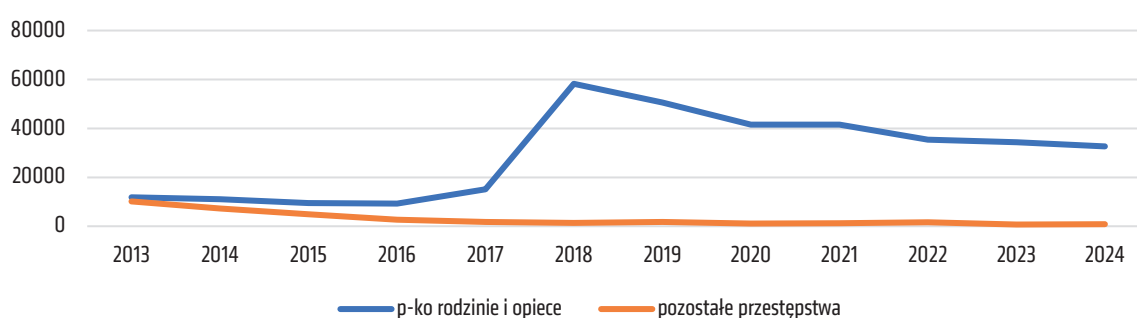
letnich pokrzywdzonych poszczególnymi grupami przestępstw podlegały różnym zmianom. Najbardziej, ponad trzykrotnie, spadła liczba pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko mieniu, prawie trzykrotnie pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, o ponad połowę – przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu i o jedną czwartą – przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Praktycznie nie zmieniła się liczba małoletnich pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (czyli głównie przestępstwem spowodowania wypadku drogowego) i liczba pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko czci i nietykalności cielesnej. Warto również odnotować, że liczba małoletnich pokrzywdzonych tzw. pozostałymi przestępstwami – czyli innymi niż wymienione na wykresie spadła aż kilkunastokrotnie. Jak już sygnalizowano, wielokrotny wzrost w analizowanym okresie odnotowała zaś liczba pokrzywdzonych przestępstwem z art. 209 k.k., czyli uchylania się od alimentacji, co przełożyło się na trzykrotny wzrost liczby małoletnich pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece, a w szczytowym 2018 r. różnica w porównaniu do 2013 r. była aż pięciokrotna.

Wykres 2. Liczba pokrzywdzonych małoletnich według rodzaju przestępstw w latach 2013–2024 (dane policyjne 1)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Wykres 3. Liczba pokrzywdzonych małoletnich według rodzaju przestępstw w latach 2013–2024 (dane policyjne 2)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji

5. Dane policyjne – struktura

W 2024 r. polska Policja odnotowała 47 094 małoletnich pokrzywdzonych, z czego prawie 70% było pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece (w tym głównie przestępstwem niealimentacji), po około 6% przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności seksualnej i przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, prawie 5% przestępstwami przeciwko mieniu, a po mniej niż 3% przestępstwami przeciwko czci i nietykalności cielesnej i przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. W 2013 r. struktura ta wyglądała całkiem inaczej – po około 20% stanowili małoletni pokrzywdzeni przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece, przeciwko mieniu i pozostałymi przestępstwami, 12% pokrzywdzeni przestępstwami przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, 8% przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności i po około 2% przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji oraz przeciwko czci i nietykalności cielesnej (por. tabela 2).

W zamieszczonej poniżej tabeli 2 wskazano również liczby małoletnich pokrzywdzonych wybranymi przestępstwami spośród wymienionych rodzajów w 2013 r. i 2024 r. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że największą poprawę bezpieczeństwa małoletnich widać w przypadku przestępstw rozbójniczych (spadek prawie jedenastokrotny), bójki lub pobicia (spadek czteroipółkrotny), gróźb karalnych i kradzieży (spadek trzyipółkrotny). Wzrost odnotowały jedynie: wskazywane już przestępstwo niealimentacji (ponad trzy i pół razy) oraz uporczywego nękania (o ponad połowę) i znęcania się (o 19%).

Tabela 2. Liczba pokrzywdzonych małoletnich według rodzaju przestępstw w 2013 i 2024 r.

	2013 r.		2024 r.	
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (art. 148–162 k.k.)	6845	13,1%	3071	6,5%
w tym zabójstwo (art. 148 k.k.)	37	0,1%	43	0,1%
w tym ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 k.k.)	27	0,1%	24	0,1%
w tym średni uszczerbek na zdrowiu (art. 157 § 1 k.k.)	1929	3,7%	685	1,5%
w tym lekki uszczerbek na zdrowiu (art. 157 § 2 i 3 k.k.)	1125	2,1%	833	1,8%

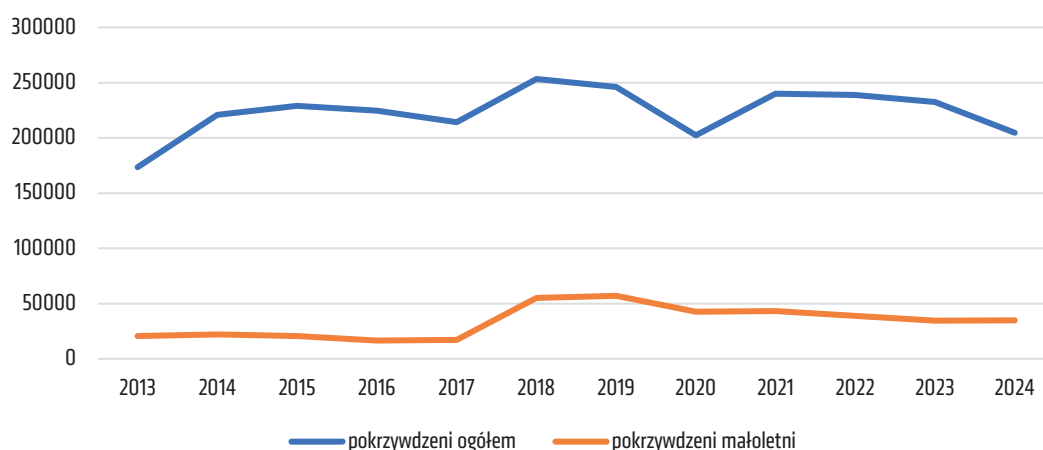
	2013 r.		2024 r.	
w tym udział w bójce lub pobiciu (art. 158 i 159 k.k.)	2547	4,9%	561	1,2%
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art.173–180a k.k.)	1039	2,0%	1058	2,2%
w tym powodowanie wypadku komunikacyjnego (art. 177 k.k.)	992	1,9%	994	2,1%
Przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania (art. 189–196 k.k.)	6511	12,4%	2875	6,1%
w tym bezprawne pozbawienie wolności (art. 189 k.k.)	48	0,1%	31	0,1%
w tym handel ludźmi (art. 189a k.k.)	13	0,0%	4	0,0%
w tym groźba karalna (art. 190 k.k.)	5398	10,3%	1489	3,2%
w tym uporczywe nękanie (art. 190a § 1 i 3 k.k.)	235	0,4%	410	0,9%
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197–205 k.k.)	4138	7,9%	2959	6,3%
w tym zgwałcenie (art. 197 k.k.)	459	0,9%	425	0,9%
w tym obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 (art. 200 1 k.k.)	1387	2,6%	1334	2,8%
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (art. 206–211a k.k.)	11856	22,6%	32582	69,2%
w tym znęcanie się (art. 207 k.k.)	3546	6,8%	4216	9,0%
w tym niealimentacja (art. 209 k.k.)	8037	15,3%	28064	59,6%
Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej: (art. 212–217a k.k.)	1286	2,5%	1410	3,0%
w tym naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 i 217a k.k.)	916	1,7%	1152	2,4%
Przestępstwa przeciwko mieniu (art. 278–295 k.k.)	10544	20,1%	2268	4,8%
w tym kradzież (art. 278 k.k.)	1350	2,6%	387	0,8%
w tym przestępstwa rozbójnicze (art. 280, 281, 282 k.k.)	8359	16,0%	769	1,6%
Pozostałe przestępstwa	10147	19,4%	871	1,8%
Ogółem	52366	100%	47094	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji

6. Dane sądowe – trendy

Jak już sygnalizowano, ogólna liczba pokrzywdzonych wykazywanych w danych zgromadzonych na podstawie treści sądowych wyroków skazujących jest około dwa razy niższa od analogicznej liczby wykazywanej w danych policyjnych, a odnośnie do danych o pokrzywdzonych małoletnich o około 30% niższa. Podlegała ona również trochę innym zmianom w analizowanym okresie – spadek w latach 2013–2017 był zdecydowanie mniejszy i nie tak systematyczny, wzrost w 2018 r. był zdecydowanie wyższy – ponad trzykrotny⁵ i dodatkowo bardziej przesunięty w czasie – do 2019 r., co wynika z dłuższego czasu trwania postępowań sądowych (np. sprawy wniesione w 2017 r. będą częściej kończyły się skazaniem w 2018 r.).

Wykres 4. Liczba pokrzywdzonych ogółem i pokrzywdzonych małoletnich w latach 2013–2024 (dane sądowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o

⁵ Wynika to z wyższego udziału przestępstw niealimentacji w ogólnej liczbie skazań, które w głównej mierze za ten wzrost odpowiadają, gdyż przestępstwo to, w przeciwieństwie do wielu innych przestępstw, ma praktycznie stuprocentową wykrywalność, co sprawia, że wyższy jest udział spraw z tego artykułu wnoszonych do sądu i co za tym idzie skazań, w porównaniu do analogicznego udziału wśród liczby przestępstw stwierdzonych i pokrzywdzonych tymi przestępstwami.

Sądowe dane o liczbie pokrzywdzonych małoletnich według rodzaju przestępstwa pokazują bardzo zbliżone trendy do tych analizowanych na podstawie danych policyjnych – spadek liczby pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko mieniu, nieznaczny spadek liczby pokrzywdzonych przestępstwami oraz prawie dwukrotny wzrost liczby pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece. Nieznaczny wzrost odnotowały zaś liczby małoletnich pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji oraz przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania. Zrezygnowano w tym miejscu z bardziej szczegółowej prezentacji tych danych.

7. Płeć pokrzywdzonych, przemoc domowa, skutek śmiertelny

Sprawozdania statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o, szczególnie najnowsze (za 2024 r.) dostarczają dodatkowych, interesujących danych o małoletnich pokrzywdzonych przestępstwami (oczywiście jednak tylko tymi, w których sprawach doszło do skazania sprawcy) i obejmujące:

1. rozróżnienie płci pokrzywdzonych (w tym zarówno dorosłych jak i małoletnich),
2. liczba małoletnich pokrzywdzonych czynami kwalifikującymi się jako przemoc domowa,
3. liczba małoletnich pokrzywdzonych, którzy ponieśli śmierć (pierwsze dane z 2023 r.).

Ogólnie rzecz biorąc przestępczość dotyka chłopców i dziewczęta w takiej samej skali, jednak obie płcie różnią się pod względem rodzajów przestępstw, którymi byli pokrzywdzeni. Chłopcy częściej padali ofiarą przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko mieniu, a dziewczynki dominują wśród ofiar tzw. przestępstw seksualnych.

Dane o płci pokrzywdzonych małoletnich można porównać z ogólną strukturą płci samych skazanych (dorosłych) sprawców i dorosłych pokrzywdzonych. I tak, o ile ogólna liczba pokrzywdzonych małoletnich dzieli się w 2024 r. (i analogicznie wcześniej) dokładnie po połowie na chłopców i dziewczęta, to wśród dorosłych pokrzywdzonych nieznacznie przeważają mężczyźni (53,5% do 46,5% – por. tabela 3), a wśród sprawców jedna kobieta przypadała na aż ośmiu mężczyzn.

Oдноśnie do płci małoletnich pokrzywdzonych widać pewne, dosyć oczywiste różnice patrząc na poszczególne typy przestępstw – chłopcy byli zdecydowanie częściej niż dziewczynki ofiarami przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko mieniu, a nawet przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania i przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Z kolei dziewczynki przeważają jedynie wśród ofiar przestępstw przeciwko

wolności seksualnej i obyczajności. Różnice dla tych typów przestępstw są analogiczne także dla dorosłych pokrzywdzonych. Jedynie w przypadku przestępstw przeciwko rodzinie uwidaczniają się w tym zakresie wyraźne różnice między małoletnimi a dorosłymi pokrzywdzonymi – o ile bowiem ponad trzy czwarte dorosłych ofiar tych przestępstw to kobiety, to w przypadku małoletnich obie płcie rozkładają się dokładnie po połowie – w uproszczeniu – niepłacący alimentów rodzice nie mają więc preferencji, żeby np. częściej nie płacić na dzieci określonej płci. Z kolei wśród skazanych za wszystkie typy przestępstw zdecydowanie dominują mężczyźni.

Tabela 3. Liczba skazanych, pokrzywdzonych dorosłych i pokrzywdzonych małoletnich według płci w 2024 r.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	% kobiet
Sprawcy ogółem	236 986	210 142	26 844	11,3
Pokrzywdzeni dorośli ogółem	170 023	90 986	79 037	46,5
Pokrzywdzeni małoletni ogółem	34 723	17 281	17 442	50,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o

Kolejną informacją, którą można uzyskać ze statystyk sądowych jest liczba i udział przestępstw zakwalifikowanych jako przemoc domowa. Odnosnie do danych o małoletnich pokrzywdzonych, liczby te mogą posłużyć do ogólnego opisu, ilu spośród tych pokrzywdzonych doświadczyło przestępstwa z rąk najbliższych. Dane te zaprezentowano na tle analogicznych udziałów kwalifikowanych przestępstw w ogólnej liczbie osób skazanych (dorosłych) i liczbie dorosłych pokrzywdzonych. W 2024 r. jedynie 4,5% skazanych odpowiadało za czyny związane z przemocą domową, podczas gdy pośród dorosłych pokrzywdzonych udział ten wyniósł prawie 10%, a pośród małoletnich pokrzywdzonych prawie 14%. O ile jednak udziały te dla skazanych i dorosłych pokrzywdzonych nie podlegały istotnym zmianom w całym analizowanym okresie (2013–2024 – por. tabela 4), to już udział pokrzywdzonych małoletnich doświadczających przemocy domowej w ogólnej liczbie małoletnich pokrzywdzonych spadł trzykrotnie między rokiem 2017 i 2018. Miało to związek z opisywaną już zmianą treści przepisu penalizującego przestępstwo niealimentacji, która doprowadziła do kilkukrotnego wzrostu ich liczby. Przestępstwa niealimentacji nie są kwalifikowane jako związane z przemocą domową, dlatego wzrost ich liczby zwiększył ogólną liczbę małoletnich pokrzywdzonych, ale nie tych pokrzywdzonych przemocą domową. Liczba pokrzywdzonych przestępstwami zakwalifikowanymi jako przemoc domowa utrzymywała się na w miarę stabilnym poziomie w analizowanym okresie, dodatkowo spadła wyraźnie w 2020 r., co miało najpewniej związek z pandemicznymi ograniczeniami w pracy sądów. W 2024 r. również odnotowano spadek tej liczby.

Tabela 4. Liczba skazanych, pokrzywdzonych dorosłych i pokrzywdzonych małoletnich – ogółem i w związku z przemocą domową w latach 2013–2024

	Skazani ogółem	Skazani – przemoc domowa	% w zw. z przemocą
2013	357 817	12 788	3,6
2014	307 407	14 313	4,7
2015	280 028	13 755	4,9
2016	270 649	12 486	4,6
2017	252 915	12 630	5,0
2018	268 721	13 183	4,9
2019	277 893	14 041	5,1
2020	243 673	11 665	4,8
2021	279 444	13 805	4,9
2022	275 705	12 518	4,5
2023	260 258	11 332	4,4
2024	236 986	10688	4,5
	Pokrzywdzeni dorośli	Pokrzywdzeni dorośli – przemoc domowa	% w zw. z przemocą
2013	152 830	22 057	11,1
2014	198 808	24 349	9,7
2015	208 352	24 814	9,5
2016	208 217	22 446	8,7
2017	197 068	23 052	9,3
2018	198 356	22 544	8,9
2019	188 981	23 068	9,7
2020	159 769	20 263	10,2
2021	196 996	24 905	10,2
2022	199 999	23 071	9,1
2023	197 991	19 703	10,0
2024	170 023	16263	9,6
	Pokrzywdzeni małoletni	Pokrzywdzeni małoletni – przemoc domowa	% w zw. z przemocą
2013	20 653	5096	24,7
2014	22 087	5117	23,2
2015	20 583	5065	24,6
2016	16 534	4341	26,3
2017	17 176	4650	27,1
2018	54 992	4954	9,0

	Pokrzywdzeni małoletni	Pokrzywdzeni małoletni – przemoc domowa	% w zw. z przemocą
2019	57 028	4700	8,2
2020	42 624	4036	9,5
2021	43 160	4727	11,0
2022	38 778	4971	12,8
2023	34 413	4210	12,2
2024	34 723	4753	13,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o

8. Zakończenie

Przestępstwa na szkodę dzieci to oczywiście zachowania zasługujące na szczególne potępienie, którym państwo powinno zdecydowanie przeciwdziałać i maksymalnie minimalizować, zarówno pod względem samej ich liczby, jak i ich skutków. Powyższa krótka analiza dostępnych danych statystycznych dotyczących liczby małoletnich, którzy padli ofiarą przestępstw, gromadzonych przez Policję i sądy powszechne, pozwoliła na ukazanie kilku podstawowych prawidłowości. Dzieci stanowią niewielki odsetek wszystkich ofiar przestępstw (11% według danych policyjnych i 17% według danych sądowych w 2024 r.), ich liczba spadła w ostatnich 12 latach w większości kategorii przestępstw i dodatkowo nie dominują wśród nich najpoważniejsze przestępstwa. Wszystko to brzmi dosyć optymistycznie, choć oczywiście nie można zapominać, że za każdym przestępstwem, którego ofiarą jest dziecko, nawet takiego jak niealimentacja, stoi cierpienie całych rodzin, a w szczególności najmłodszych jej członków, w których kształtuje się dopiero poczucie sprawiedliwości i bezpieczeństwa w społeczeństwie.

W wyniku przestępstw, których sprawców udało się ująć i skazać, śmierć w 2023 r. poniosło 17 dzieci. Jest to oczywiście jedynie niewielki promil wszystkich małoletnich ofiar przestępstw, choć niewątpliwie chcielibyśmy aby był jeszcze niższy lub po prostu wynosił zero. Siedmioro z nich zginęło w wyniku celowego zabójstwa, jedno w wyniku przestępstwa sprowadzenia zdarzenia powszechnie niebezpiecznego skutkującego śmiercią, 10 w wypadkach i katastrofach drogowych. Z kolei w danych za 2024 r. widoczne jest łącznie 18 małoletnich ofiar śmiertelnych, w 9 ofiar zabójstw, jedna ofiara dzieciobójstwa, jedna ofiara ciężkiego uszczerbku na zdrowiu ze skutkiem śmiertelnym, oraz 7 dzieci, które poniosły śmierć w wypadkach i katastrofach drogowych⁶.

⁶ W prezentowanych danych z lat 2023–2024 o małoletnich, którzy ponieśli śmierć w wyniku przestępstwa, za które skazanie zostało wyszczególnione w sprawozdaniu statystycznym MS-S6o i MS-S6r, dla zachowania porównywalności danych i uniknięcia ich dublowania związanego z kumulatywnymi kwalifikacjami prawnymi czynów, uwzględniono jedynie liczby dotyczące przestępstw rzeczywiście skutkujących śmiercią (art. 148, 156 § 3, 163 § 3 lub 4 i 177 k.k.).

Analizy danych statystycznych mają szereg zalet – prezentują np. całościowy obraz zjawiska, ale oczywiście często obraz ten jest bardzo schematyczny i brakuje w nim wielu szczegółów. Dlatego też stanowią one dobry punkt wyjścia do pogłębionych badań np. w formie badań aktowych spraw karnych o przestępstwa na szkodę małoletnich, które mogą dostarczyć danych o np. cechach społeczno-demograficznych pokrzywdzonego dziecka i sprawcy, relacji łączącej dziecko ze sprawcą, tle rodzinnym i środowiskowym sprawy, czy w końcu motywach sprawcy i przebiegu postępowania karnego. Badania takie były już podejmowane w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości i z pewnością będą kontynuowane.